



NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA

Dotazník o vývoji ponuky a dopytu na trhu úverov

Jún 2008

Zhrnutie

Prieskumu vývoja na trhu úverov, vykonanom Národnou bankou Slovenska v júli 2008, sa zúčastnilo spolu 17 bánk a 3 pobočky zahraničných bánk. Objem úverov poskytnutých týmito bankami a pobočkami zahraničných bánk predstavoval k 30.6.2008 hodnotu 872,5 mld. Sk, resp. 97,1%-ný podiel na poskytnutých úveroch za celý bankový sektor.

V prvom polroku 2008 pokračoval rast úverov podnikom, pri ňom však prišlo k sprísneniu úverových štandardov ako v prípade poskytovania úverov veľkým podnikom, tak aj úverov malým a stredným podnikom. Dôvodom sprísnenia úverových štandardov boli najmä zmeny v systéme riadenia kreditného rizika, zmeny v likvidnej pozícii a zmeny v rizikovom apetíte bánk. Napriek sprísneniu úverových štandardov pre úvery podnikovému sektoru naďalej pokračoval nárast dopytu po úveroch.

Úvery obyvateľstvu naďalej rástli. Banky čiastočne zmiernili úverové štandardy na úvery, zabezpečené nehnuteľnosťou. Na toto zmiernenie mali vplyv hlavne dva faktory, a to pokračujúca konkurencia zo strany bánk a zmeny v systéme riadenia kreditného rizika. Dopyt po retailových úveroch pokračoval aj v priebehu 1. polroka 2008 v rastúcej tendencii, hlavne z dôvodu zmien vo výške príjmov obyvateľstva a zmien vo výške výdavkov na kúpu nehnuteľností.

Poznámka k spôsobu prezentácie agregovaných údajov:

Pokiaľ nie je uvedené inak, údaje v texte aj v grafoch sú uvedené vo forme tzv. **čistého percentuálneho podielu**. Napr. čistý percentuálny podiel bánk, ktoré zmiernili svoje úverové štandardy na poskytovanie úverov obyvateľstvu, je vypočítaný ako rozdiel percentuálneho podielu úverov obyvateľstvu poskytnutých bankami, ktoré uviedli zmiernenie štandardov, na celkových úveroch, a percentuálneho podielu úverov obyvateľstvu poskytnutých bankami, ktoré uviedli sprísnenie štandardov, na celkových úveroch. Zjednodušene povedané, jednotlivé odpovede bánk sú vážené priemerným objemom úverov príslušného typu za prvý polrok 2008. Presný postup výpočtu uvedeného ukazovateľa a agregácie odpovedí od jednotlivých bánk je podrobne vysvetlený v dokumente „Metodológia vyhodnotenia dotazníka“.

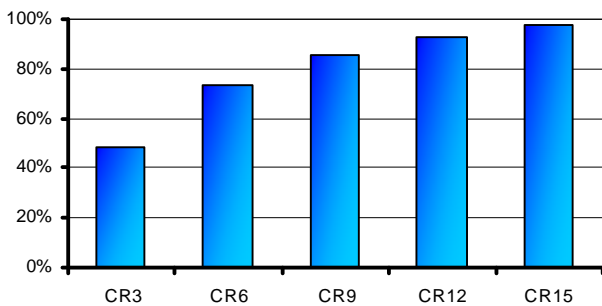
Výsledky prieskumu sú prezentované v agregovanej podobe. Správa je založená na názoroch jednotlivých bánk a nevyjadruje názory NBS.

Úvery podnikom

Situácia na trhu podnikov

Trend nárastu objemu úverov podnikovému sektoru (úvery podnikom, domácim a zahraničným nefinančným a finančným spoločnostiam, živnostiam a neziskovým organizáciám) pokračoval aj v 1. polroku 2008, keď tieto úvery za bankový sektor dosiahli hodnotu 544,6 mld. Sk a priemernej hodnote počas 2. polroka 2007 vzrástli o 14% (67 mld. Sk). Podobne ako tomu bolo v predchádzajúcich dvoch polrokoch, predstavoval podiel objemu úverov podnikom poskytnutých tromi najväčšími bankami na celkových úveroch 49% (Graf 1) a podiel 15 najväčších bánk dosiahol 98%.

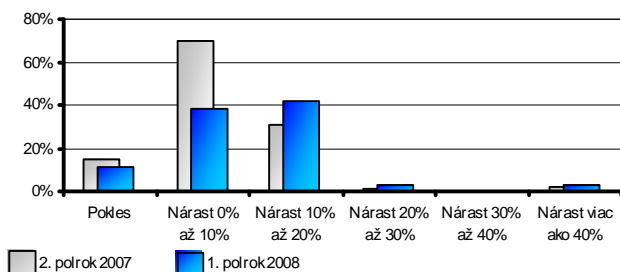
Graf 1 Koncentrácia poskytnutých úverov podnikom v bankovom sektore



CRk index vyjadruje podiel úverov k bánk s najvyšším poskytnutým objemom úverov podnikom na celkovom objeme poskytnutých úverov podnikom.

Úvery podnikom rástli počas 1. polroka 2008 takmer vo všetkých bankách. Vo väčšine bánk bol rast do 20% (Graf 2).

Graf 2 Rozloženie percentuálneho nárastu objemu úverov podnikom za prvý polrok 2008

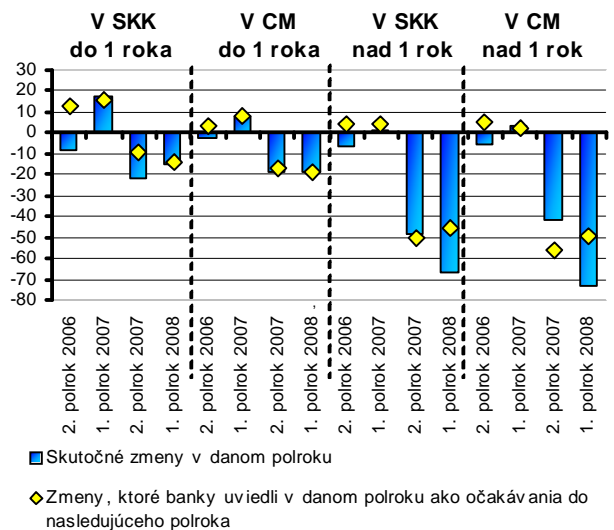


Na vodorovnej osi je zobrazená zmena objemu úverov poskytnutých podnikom. Na zvislej osi je zobrazený podiel bánk v danom stĺpci na celkových úverov poskytnutých podnikom.

Vývoj na strane ponuky

V prvom polroku 2008 banky pokračovali v sprísňovaní úverových štandardov veľkým podnikom na všetky poskytnuté úvery, najmä však na dlhodobé úvery v domácej aj cudzej mene (66,3%-ný resp. 73%-ný podiel bánk, ktoré čiastočne sprísňili svoje úverové štandardy). V nasledujúcom polroku banky očakávajú ďalšie sprísňovanie úverových štandardov, v prípade krátkodobých úverov rovnaké ako v 1. polroku 2008, v prípade dlhodobých úverov miernejšie.

Graf 3 Zmeny úverových štandardov na úvery veľkým podnikom

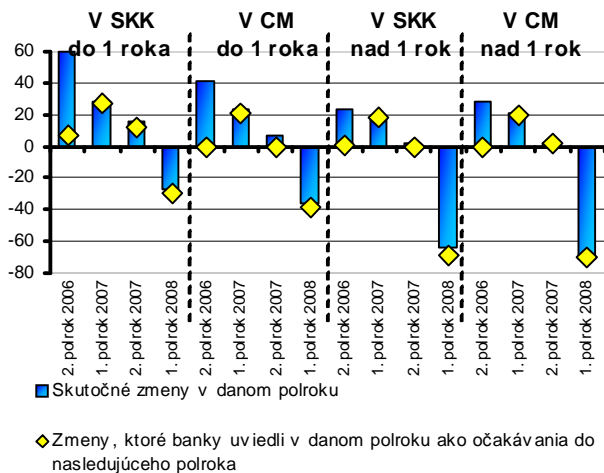


Na zvislej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk, ktoré zmiernili svoje úverové štandardy na poskytovanie úverov veľkým podnikom.

V sektore úverov malým a stredným podnikom sa v 1. polroku 2008 zastavil trend zmiernovania úverových štandardov, pozorovaný v minulých obdobiach. Banky sprísňili svoje úverové štandardy pre krátkodobé aj dlhodobé úvery v domácej i cudzej mene, pričom porovnateľný vývoj očakávajú aj v 2. polroku 2008. V prípade dlhodobých úverov poskytnutých v cudzej mene sprísnilo svoje štandardy 71,5% bánk, pričom na rozdiel od úverov veľkým podnikom, sa v prípade úverov malým a stredným podnikom jednalo nielen o čiastočné, ale v niektorých bankách aj o podstatné sprísnenie úverových štandardov.

V porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka teda možno konštatovať výrazné sprísnenie úverových štandardov pre všetky typy ako aj splatnosti úverov podnikom.

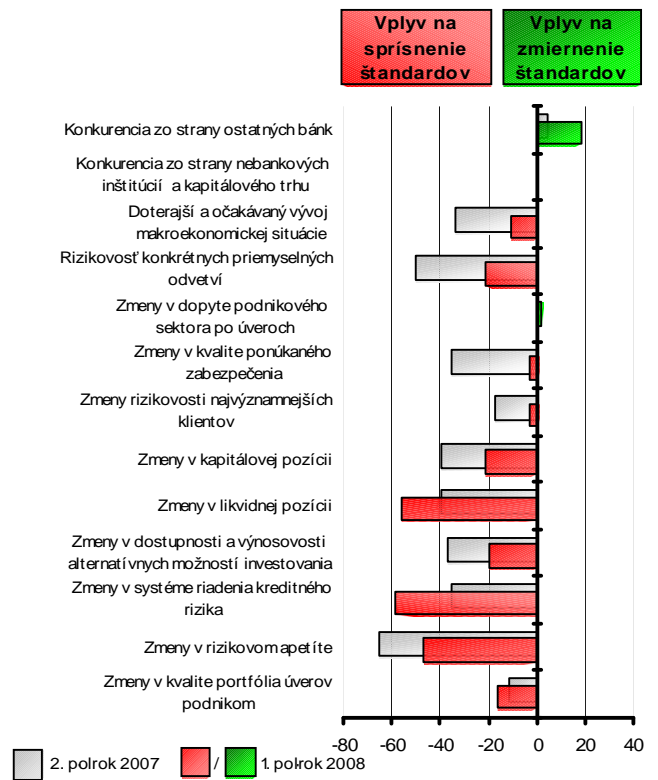
Graf 4 Zmeny úverových štandardov na úvery malým a stredným podnikom



Na zvislej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk, ktoré zmiernili svoje úverové štandardy na poskytovanie úverov malým a stredným podnikom.

Na sprísnenie úverových štandardov pre poskytnutie podnikových úverov (Graf 5) mali vplyv najmä zmeny v samotných bankách, a to v systéme riadenia kreditného rizika (58,7%), zmeny v likvidnej pozícii (56,1%) a zmeny v rizikovom apetíte bánk (47,2%). Medzi ďalšie faktory, uvedené bankami, ktoré vplývali na sprísnenie úverových štandardov, patrili najmä rizikovosť vybraných priemyselných odvetví, zmeny v kapitálovej pozícii, zmeny v dostupnosti alternatívnych foriem investovania, zmeny v kvalite portfólia úverov podnikom a zhoršenie očakávaní budúceho makroekonomického vývoja. Oproti minulému polroku sa väčšinou zmenilo hodnotenie faktorov, vplývajúcich na zmeny úverových štandardov, od makroekonomickej situácie a klientov sa tento vplyv posunul najmä k zmenám v banke. Na zmiernenie úverových štandardov mala vplyv iba konkurencia zo strany ostatných bánk.

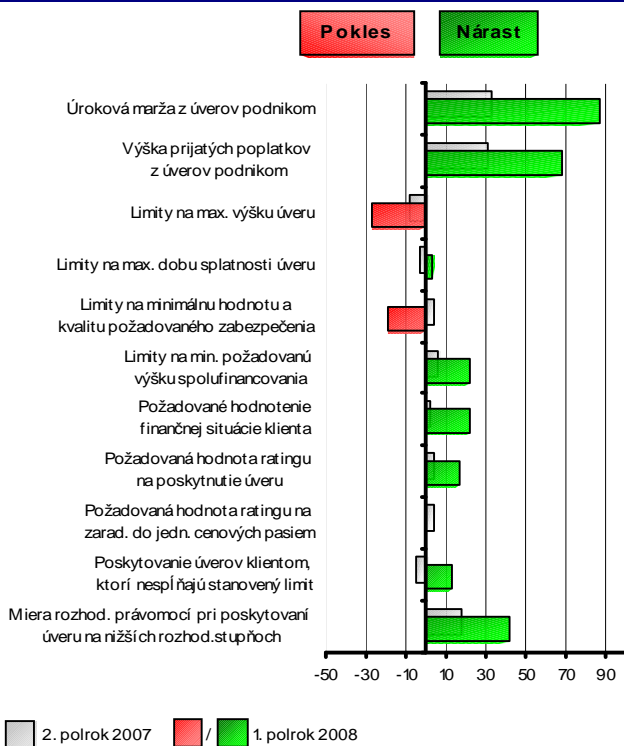
Graf 5 Faktory vplývajúce na zmeny úverových štandardov na úvery podnikom



Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Sprísnenie úverových štandardov na poskytnuté úvery veľkým podnikom ako aj malým a stredným podnikom sprevádzali aj zmeny v konkrétnych podmienkach poskytovania úverov podnikom (Graf 6), najmä nárast úrokových marží (zmena zaznamenaná u väčšiny bánk), zvýšenie poplatkov súvisiacich s poskytnutím úveru, zvýšenie miery rozhodovacích právomocí pri poskytovaní úveru na nižších rozhodovacích stupňoch. Zmiernenie úverových štandardov sa prejavilo znížením limitu na maximálnu výšku poskytnutého úveru ako aj limitu na kvalitu požadovaného zabezpečenia.

Graf 6 Zmeny v konkrétnych podmienkach poskytovania úverov podnikom

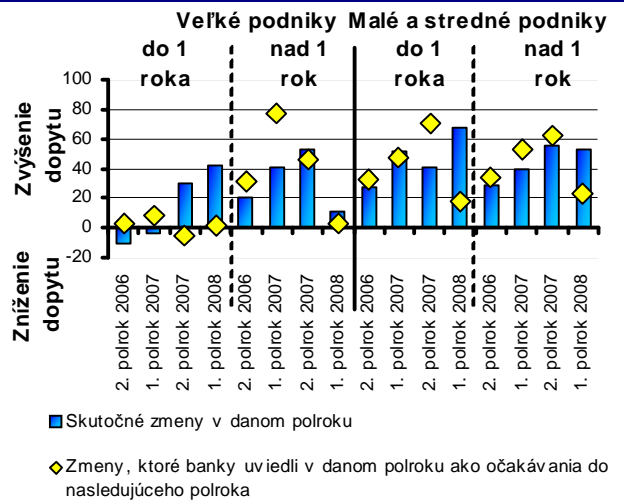


Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Vývoj na strane dopytu

V 1. polroku 2008 pokračoval nárast dopytu veľkých aj malých a stredných podnikov po úveroch. Najvýznamnejší nárast dopytu (67,9%) bol zaznamenaný v prípade krátkodobých úverov malým a stredným podnikom, v porovnaní s predchádzajúcim polrokom prišlo k zníženiu nárastu dopytu veľkých podnikov po dlhodobých úveroch. V 2. polroku 2008 banky podstatnú zmenu v dopyte po úveroch, napriek sprísneniu úverových štandardov, neočakávajú, resp. očakávajú čiastočné zvýšenie nárastu dopytu malých a stredných podnikov po úveroch.

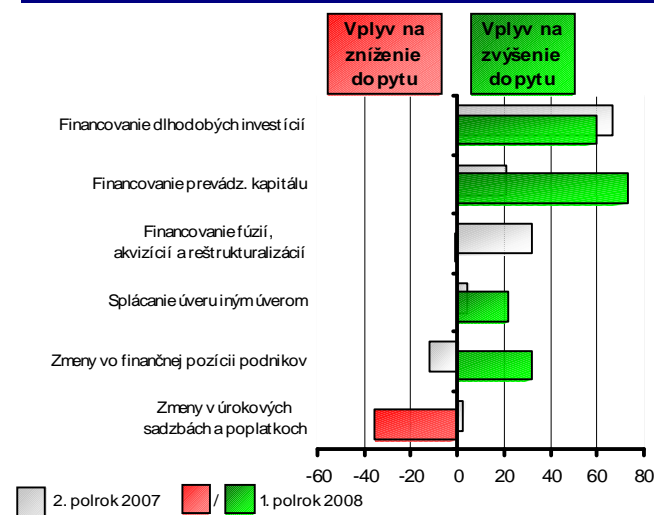
Graf 7 Zmeny v dopyte po úveroch podnikom



Na zvislej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Na zvýšenie dopytu po úveroch podnikom malo v porovnaní s predchádzajúcim polrokom najväčší vplyv financovanie prevádzkového kapitálu (zmena aj oproti iným predchádzajúcim obdobiam). Medzi ďalšie faktory, ktoré ovplyvnili zvýšenie dopytu, patrili financovanie dlhodobých investícií, zmeny vo finančnej pozícii podnikov ako aj splácanie úveru iným úverom. Na zníženie dopytu (najmä po dlhodobých úveroch veľkým podnikom) mal vplyv hlavne nárast úrokových sadzieb a poplatkov.

Graf 8 Faktory vplyvajúce na zmeny v dopyte po úveroch podnikom



Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

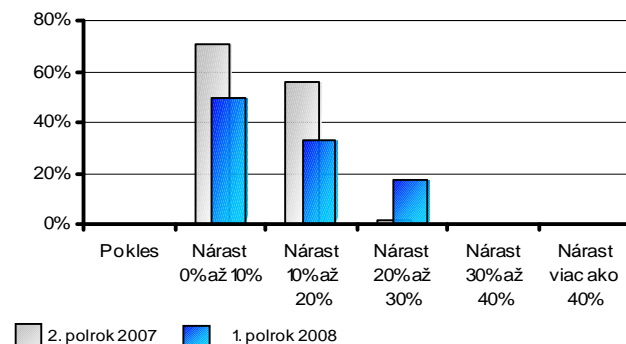
Úvery obyvateľstvu

Situácia na trhu úverov obyvateľstvu

V prvom polroku 2008 pokračoval rastúci trend úverov, poskytnutých obyvateľstvu. Oproti 1. polroku 2007 bolo poskytnutých v priemere o 13% úverov viac.

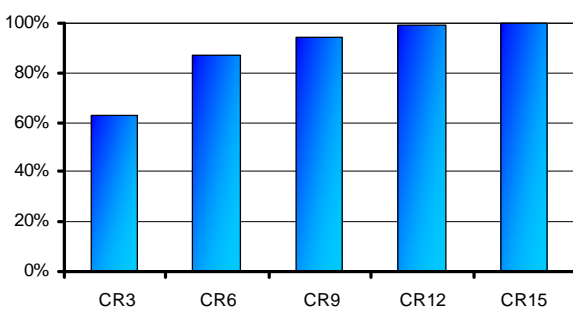
Na trhu retailových úverov naďalej prevažovala dominancia troch najväčších bánk, ktorých podiel na celkových úveroch obyvateľstvu predstavoval 63%. Nárast objemu úverov obyvateľstvu však v 1. polroku 2008 nebol rovnomerný, ako vidieť na Grafe 9.

Graf 9 Rozloženie percentuálnej zmeny objemu úverov obyvateľstvu za prvý polrok 2008



Na vodorovnej osi je zobrazená zmena objemu úverov poskytnutých obyvateľstvu. Na zvislej osi je zobrazený podiel bánk v danom stĺpci na celkových úveroch poskytnutých obyvateľstvu.

Graf 10 Koncentrácia poskytnutých úverov obyvateľstvu v bankovom sektore



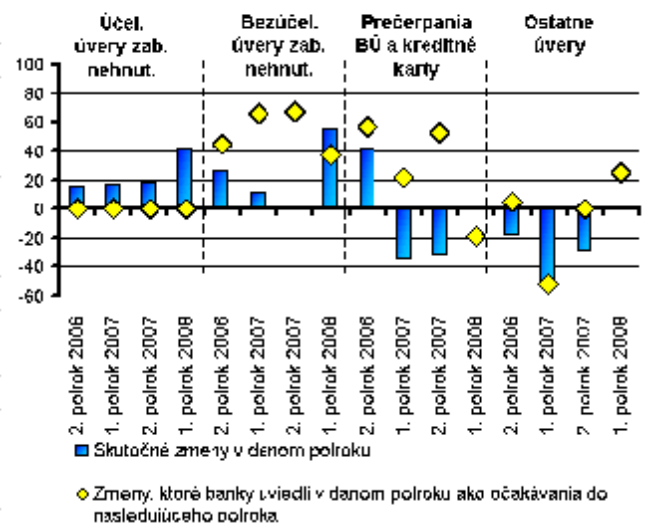
CRk index vyjadruje podiel úverov k bánk s najvyšším poskytnutým objemom úverov obyvateľstvu na celkovom objeme poskytnutých úverov obyvateľstvu.

Vývoj na strane ponuky

V porovnaní s druhým polrokom 2007 banky čiastočne zmiernili úverové štandardy na účelové aj bezúčelové úvery, zabezpečené nehnuteľnosťou, kým štandardy týkajúce sa kreditných kariet, prečerpaní na bežnom účte, resp. ostatných úverov zostávajú zatiaľ zväčša

nezmenené. V nasledujúcom polroku banky neočakávajú väčšiu zmenu úverových štandardov pri poskytovaní úverov zabezpečených nehnuteľnosťou, pri bezúčelových zabezpečených úveroch a ostatných úveroch očakávajú čiastočné zmiernenie úverových štandardov, kým pri prečerpaniach bežných účtov a kreditných kariet ich sprísnenie.

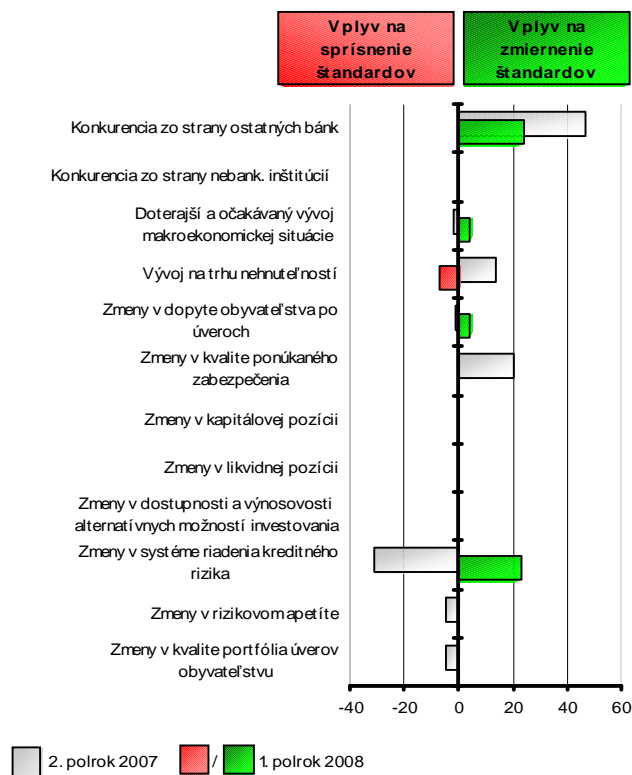
Graf 11 Zmeny úverových štandardov na úvery obyvateľstvu



Na zvislej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk, ktoré zmiernili svoje úverové štandardy na poskytovanie úverov obyvateľstvu.

Čiastočné zmiernenie úverových štandardov v 1. polroku 2008 ovplyvnili hlavne dva faktory, a to pokračujúca konkurencia zo strany bánk (24%), ako aj zmeny v systéme riadenia kreditného rizika (23%). Očakávaný vývoj makroekonomickej situácie a zmeny v dopyte obyvateľstva po úveroch mali vplyv menší. Naproti tomu, čiastočné sprísnenie štandardov ovplyvnil vývoj na trhu nehnuteľností.

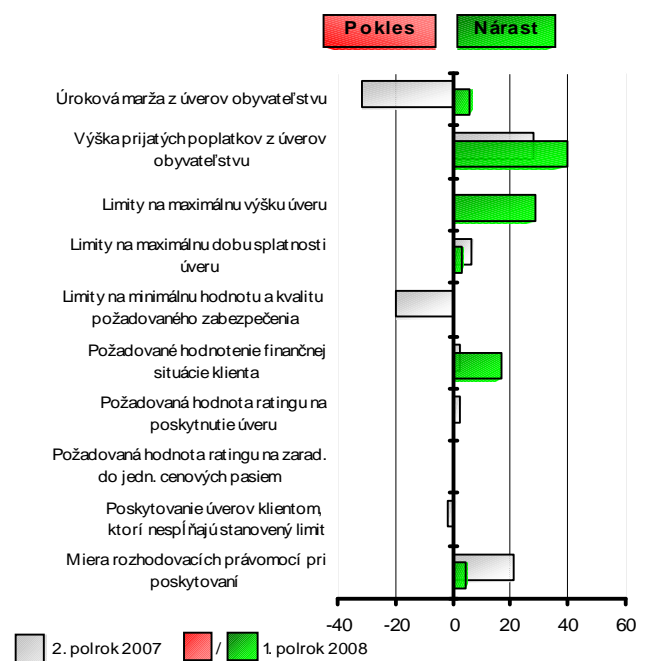
Graf 12 Faktory vplyvajúce na zmeny úverových štandardov na úvery obyvateľstvu



Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Zmeny v konkrétnych podmienkach poskytovania retailových úverov sa prejavili hlavne zvýšením poplatkov za poskytnutie úveru a limitu na maximálnu výšku úveru. Na druhej strane, sprísňovanie štandardov v niektorých bankách sa prejavilo zvýšením požadovaného hodnotenia finančnej situácie klienta. Oproti predchádzajúcemu polroku došlo k nárastu úrokových marží bánk z úverov.

Graf 13 Zmeny v konkrétnych podmienkach poskytovania úverov obyvateľstvu

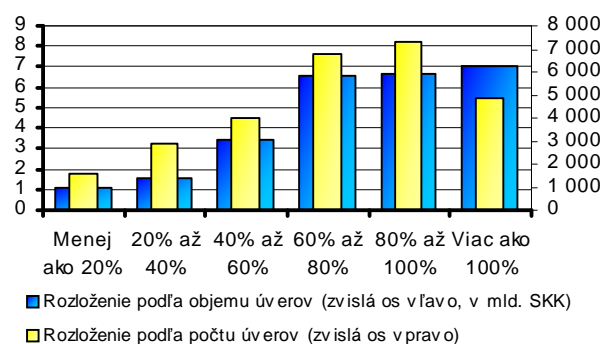


Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Zabezpečenie úverov

Oproti druhému polroku 2007 došlo v prípade rozloženia podielu hodnoty úverov na hodnote zabezpečenia (tzv. *loan-to-value ratio*) v 1. polroku 2008 k poklesu podielu objemu úverov vo všetkých kategóriách s LTV nad 40%. Najvýraznejšie sa tento pokles prejavil v poslednej kategórii úverov s LTV viac ako 100%. Zmena nastala aj v rozdelení podľa počtu poskytnutých úverov, kde došlo oproti minulému vykázanému obdobiu k poklesu počtu zmlúv v kategóriách s LTV 60% až 80% a viac ako 100% a k nárastu počtu úverov v kategórii s LTV 80% až 100%.

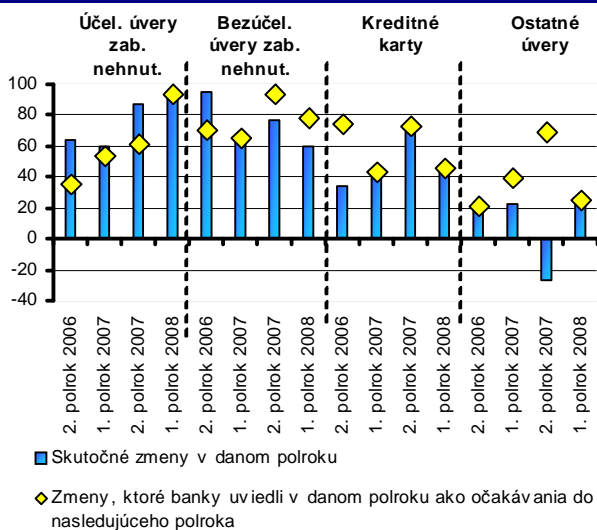
Graf 14 Rozdelenie podielu hodnoty úveru k hodnote zabezp. (úvery na nehnuteľnosti poskyt. v 1. polroku 2008)



Vývoj na strane dopytu

Na zmiernenie úverových štandardov v prvom polroku 2008 mal čiastočný vplyv aj vývoj na strane dopytu obyvateľstva po úveroch, kde došlo oproti koncu roka 2007 k nárastu retailových úverov, a to vo všetkých sledovaných kategóriách. Najvyšší nárast zaznamenali účelové úvery zabezpečené nehnuteľnosťou (takmer 93%-ný čistý percentuálny podiel), avšak vysoký nárast zaznamenali aj bezúčelové úvery zabezpečené nehnuteľnosťou (60,2%) a kreditné karty. V ďalšom polroku banky očakávajú ďalší nárast dopytu klientov po retailových úveroch vo všetkých kategóriách.

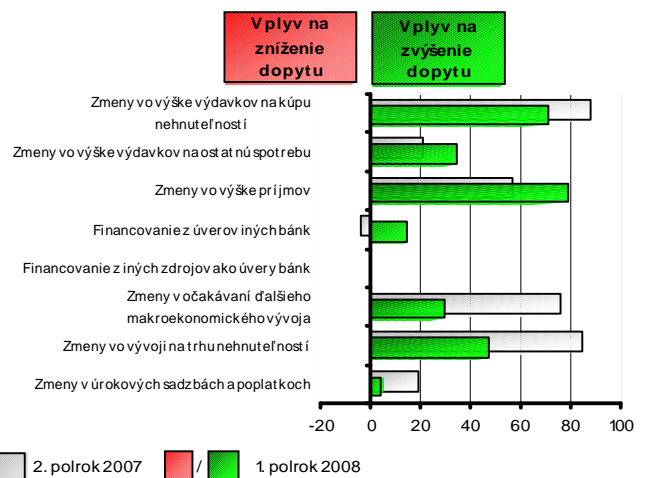
Graf 15 Zmeny v dopyte po úveroch obyvateľstvu



Na zvislej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.

Medzi hlavné faktory, ktoré ovplyvnili dopyt obyvateľstva po úveroch, patrili v prvom polroku 2008 zmeny vo výške príjmov obyvateľstva súčasne so zmenou vo výške výdavkov na kúpu nehnuteľností a zmenou vo výške výdavkov na ostatnú spotrebu, ďalej zmeny vo vývoji na trhu nehnuteľností a zmeny v očakávaní ďalšieho makroekonomického vývoja. Oproti predchádzajúcemu polroku bol zaznamenaný najmä nárast významu zmien vo výške príjmov obyvateľstva, zmien vo výške výdavkov na osobnú spotrebu a financovania z úverov iných bánk. Pri ostatných spomínaných faktoroch nastal pokles ich vplyvu na zvýšenie dopytu po úveroch.

Graf 16 Faktory vplyvajúce na zmeny dopytu po úveroch obyvateľstvu



Na vodorovnej osi je zobrazený čistý percentuálny podiel bánk.